

Projekt i financuar nga Bashkimi Evropian

Gjej kohë. Parandallo. Jeto.

Si të zvogëlohet rreziku nga kanceri i gjirit

Kanceri i gjirit është një tumor që zhvillohet nga qelizat e vetë gjirit. Kanceri i gjirit është rritja jashtë kontrollit dhe përhapja e qelizave jo normale të indit të gjirit të cilat grumbullohen dhe formojnë tumor, i cili shtyp, përhapet dhe shkatërron indin normal të gjirit. Mosmjekimi i këtyre qelizave, shpie tek shpërndarja e tyre në të gjithë trupin.

Kush rrezikohet nga prekja e kancerit të gjirit

Shkaku i cili shkakton kancerin e gjirit ende nuk dihet, mire ekzistojnë disa factor që mund të shkaktojnë atë të cilët janë:

- Moshë mbi 50 vjeç;
- Menopauzë pas moshës 50 vjeç;
- Menstruacione në moshë shumë të hershme, para 12 vjeç;
- Femrat që nuk kanë lindur fëmijë ose lindjen e parë e kanë bërë në moshë më të madhe se 30 vjeç;
- Pasja e një kanceri të gjirit më parë;
- Histori familjare të kancerit të gjirit (veçanërisht nëse e kanë pasur nëna, motra ose vajza) të diagnostikuara përpara menopauzës;
- Histori familjare me kancer të vezoreve;
- Përdorimi i mjekimit me hormone (estrogjen + progesteron) për një kohë të gjatë, më shumë se 5 vite;
- Densitet të shtuar të indeve të gjirit (e cila mund të shihet në mamogram);
- Një histori e një biopsie gjiri që tregon një numër të rritur të qelizave jonormale që nuk janë kanceroze (hiperplazi atipike);
- Trajtimi me rreze të sipërfaqes së gjirit, veçanërisht para moshës 30-vjeçare;
- Përdorimi i alkoolit;
- Duhanpirja;
- Marrja e kontraktivëve nga goja e pakontrolluar nga mjeku;
- Dieta dhe ushqimet e pasura me yndyrna shtazore;
- Mbipeshja dhe obeziteti, sidomos në menopauzë;
- Moskryerja e aktivitetit fizik.

European Centre for Minority Issues Kosovo

Address: Str. "Zahir Pajaziti", Nr.20 Apt.5, Prishtina, 10000 Prishtina, Kosovo ∞ Tel: +383 (0) 38 224 473

∞ Contact email: info@ecmikosovo.org ∞ Web: www.ecmikosovo.org

Nga cka zhvillohet kanceri i gjirit

Kanceri i gjirit është kanceri më i shpeshtë tek gratë. Gratë e cilësdo moshë mund të preken nga kjo sëmundje, mirëpo më së shumti raste ka të grave mbi 50 vjeç. Kanceri i gjirit mund të gjendet dhe tek burrat por është shumë i rrallë.

Zbulimi i kancerit të gjirit

Në vlerësoni që keni rrezik gjenetik të prekeni nga kjo sëmundje, duhet të bëni teste nga mosha e re, dhe ato teste të jenë të shpeshta. Testet më të besueshme që përdoren për diagnostikim të hershëm të kancerit të gjirit janë mamografia dhe ekzaminimet klinike të gjirit.

Sa shpesh duhet të bëjmë kontrolla të gjirit

Nëse ju jeni 40-49 vjeç, duhet të bëni ekzaminim klinik të gjinjëve nga personeli mjekësor i trajnuar së paku çdo 2 vjet.

Nëse ju jeni 50-69 vjeç, duhet të bëni ekzaminimin klinik të gjinjve nga personeli mjekësor i trajnuar, së paku çdo 2 vjet.

Nëse ju jeni mbi 70 vjeç, duhet të flisni me mjekun se sa shpesh duhet të testoheni për kancer gjiri.

Si të e bëjmë kontrollimin e gjinjëve

Kontrollo, Prek dhe Shiko të gjitha pjesët e gjirit, afër gjirit dhe nën sqetullave. Nëse vëreni ndryshimet e cekura më poshtë, vizitoni mjekun menjëherë.

- Gjëndër apo kokërr në gji ose nën sqetull;
- Ndryshim në formë ose në madhësi të gjirit;
- Ndryshim në lëkurën e gjinjve tuaj si gropëza ose tërheqje;
- Skuqje, enjtje në gjinjte, përreth tyre apo nën sqetull;
- Futje brenda të thumbit së gjirit;
- Rrjedhje lëngu nga thitha e gjirit;
- Kore ose luspa në thithën e gjirit;
- Puçrra të imta në majë të gjirit apo përreth tij;
- Dhimbje e vazhdueshme në një pjesë të gjirit tuaj apo nën sqetull.

Zvogëloni rrezikun nga prekja e kancerit të gjirit

- Mbani dhe ruani një peshë trupi të shëndetshme;
- Merruni me aktivitete fizike;
- Konsumoni ushqime me yndyrna të pakta;
- Konsumoni perime dhe fruta;
- Përdorni ushqyerjen me gji për fëmijën tuaj;
- Konsultohuni me mjekun për përdorimim e kontraktivëve ;
- Mos konsumoni alkool;
- Mos pini duhan dhe shmangni duhanpirjen pasive;
- Flisni me mjekun tuaj për vlerësimin e rrezikut tuaj.

Kjo fletushkë informative publikohet në kuadër të projektit “Veprimet ndërkufitare në shëndetin riprodhues në sektorin e shëndetësisë”, i cili financohet nga Bashkimi Evropian në kuadër të Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar Mali i Zi - Kosovë 2014-2020.

European Centre for Minority Issues Kosovo

Address: Str. “Zahir Pajaziti”, Nr.20 Apt.5, Prishtina, 10000 Prishtina, Kosovo ∞ Tel: +383 (0) 38 224 473

∞ Contact email: info@ecmikosovo.org ∞ Web: www.ecmikosovo.org